

V minulosti však jeskyně spíše vyhledávali valašští pastevci jako přirozené sklepy k uskladnění mléčných výrobků a ochranu před deštěm. Další významná pseudokrasová lokalita se nachází východně od Pustevny. V úbočí Čertova mlýna je pět prozkoumaných jeskyní, z nichž nejhlubší a nejdelší je typem ryze vertikální *Čertova díra* (délka 74 m, hloubka 30 m). Poblíž vrcholu této hory je také zajímavý skalní útvar ve tvaru dolmenu nazývaný *Čertův stůl*. Za významný útvar v okolí Pustevny můžeme považovat i nejhlubší pseudokrasovou propast v ČR – *Kněhynskou propast*, která se nachází asi kilometr východně od vrcholu Kněhyně a má hloubku 57 metrů. Je nutno připomenout, že všechny útvary leží mimo turistické značky v NPR, jeskyně jsou nebezpečné a vstup do nich je zakázán.

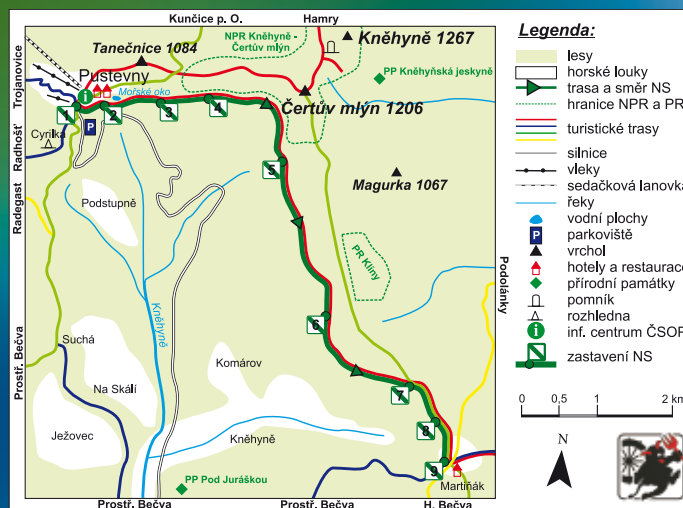

Mořské oko

Na trase naučné stezky Čertův mlýn můžete vidět poměrně málo známou raritu – jezírko *Mořské oko*, které vzniklo vyčištěním mokřadu v jižních svazích Tanečnice. Prohloubili ho v roce 1894 členové Pohorské jednoty Radhošť a jde o jednu z prvních uměle vytvořených lesních tůní na území ČR. Před zazemněním a úplným zánikem ho zachránili členové ČSOP Valašské Meziříčí v roce 1999. Jezírko slouží k rozmnožování ohroženým obojživelníkům, jako jsou vzácné druhy čolků (horský, obecný a karpatský). V okolí Pustevny se nachází několik přírodních rezervací, z nichž nejvýznamnější jsou NPR *Radhošť* a NPR *Kněhyně – Čertův mlýn*. Druhá z nich je rozlohou největší rezervací v CHKO Beskydy (195,02 ha) a motivem ochrany je zde jedinečný zbytek přirozených lesních porostů v klimaticky exponovaných horských polohách. Hojné pseudokrasové jevy na svazích Čertova mlýna pak dotvářejí jedinečnost této lokality. Další významné přírodní rezervace se nacházejí na rozsokách hřebene Tanečnice a Čertova mlýna (PR *Noříč* a PR *Klíny*). Posláním rezervací je ochrana cenného lesního porostu s přirozenou skladbou dřevin.

Naučná stezka Čertův mlýn

Tato naučná stezka začíná na Pustevnách a je vedena po červené turistické značce směrem na chatu Martiňák. Celá trasa mírně klesá a v zimním období je zde strojově udržovaná běžecká stopa, takže můžete stezku absolvovat obousměrně i na běžkách. Devět naučných zastavení obsahuje informace o NPR Kněhyně – Čertův mlýn, PR Klíny, Mořském oku, květnatých a klenových bučinách v jižním úbočí Čertova mlýna. Na šestém zastavení je výhledová mapa. Stezku vybudoval Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí ve spolupráci se Správou CHKO Beskydy.

Informační centrum ČSOP Pustevny:

Po–Pá 9.00–15.45, So–Ne 9.00–16.30

Kontakt: tel. 556 801 949, e-mail icpustevny@seznam.cz

Vydal Český svaz ochránců přírody ve Valašském Meziříčí s podporou Evropského sociálního fondu EU

Text, fotografie, grafická úprava a sazba Vladimír Skýpala

Jazyková úprava Jiří Jurečka, mapka David Černoch

Fotografie na titulní straně: rozhledna Cyrilka

Valašské centrum pro udržitelný rozvoj
Severomoravské regionální sdružení ČSOP Valašské Meziříčí
PS 49, 757 01 Valašské Meziříčí, Tel.: 571 621 602, E-mail: valmez@ochrancu.cz

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Pustevny

Pustevny jsou významné turistické a lyžařské centrum v radhošťské části Beskyd. Nachází se v sedle mezi Radhoštěm (1129 m n. m.) a Tanečnicí (1084 m n. m.) ve výšce 1024 m n. m. Jsou dostupné veřejnou a individuální dopravou z Prostřední Bečvy nebo sedačkovou lanovou dráhou z Trojanovic. Z okolí Pusteven jsou překrásné výhledy na Javorníky a Vsetínské vrchy. Za

Libušín a Maměnka

dobré viditelnosti je možno vidět Jeseníky i Malou Fatru, z určitých míst pak i Západní Tatry. V létě se jedná o oblíbené poutní místo s možnostmi vycházek po hřebenech hor – nejčastější turistické východisko na vrchol Radhoště. Na trase naučné stezky Radegast se nachází pozoruhodné pamětihodnosti jako rozhledna Cyrillka a socha pohanského boha Radegasta, na vrcholu Radhoště pak kaple a sousoší sv. Cyrila a Metoděje. Pozoruhodná je i vycházka opačným směrem na Čertův Mlýn (1206 m n. m.), nejvyšší horu Zlínského kraje. V zimním období jsou Pustevny vyhledávaným lyžařským střediskem s množstvím sjezdovek všech obtížností. Za zhlédnutí stojí rázovité stavby ve stylu lidové secese od architekta Dušana Jurkoviče.

V minulosti na tomto místě opředeném pověstmi přebývali poustevníci. V polovině 18. století zde byla prokazatelně zřízena poustevna pro jednoho poustevníka, a jakkoli v roce 1782 došlo císařským výnosem k zákazu poustevničení, začalo se tomuto opuštěnému místu říkat Pustevny.

Až o století později, v souvislosti z rozmachem turistiky v Beskydech, se na Pustevnách začalo s rozsáhlejšími stavebními pracemi, které daly místu současný ráz. V té době vznikla ve Frenštátě organizace *Pohorská jednota Radhošť*, nejstarší český turistický spolek, jehož členové měli za cíl zpřístupňovat odlehlá místa Beskyd, značit turistické cesty a v souvislosti s tím budovat síť horských ubytoven. V roce 1891 vznikla na Pustevnách první útulna v blízkosti již rozpadlé poustevny, která byla příznačně pojmenována

Pústevňa, a již o tři roky později byla uvedena do provozu chata *Šumná*. S rozvojem turistiky bylo ale nutno postupně budovat další ubytovací kapacity. V roce 1899 byly otevřeny další dva objekty, které definitivně vtiskly Pustevnám jejich podobu. Stavby *Libušín* a *Maměnka* projektoval významný slovenský architekt Dušan Jurkovič a jsou dokonalou syntézou lidové architektury

Zvonička

a secese. Výzdoba interiérů je inspirována kresbami českého malíře Mikoláše Alše. Podle Jurkovičova návrhu byla poblíž těchto horských útulen postavena také dřevěná zvonička. Barevné ornamenty navržené Jurkovičem vyhotovili brněnští restaurátoři František Procházka a Ivan Popov. Původní výzdoba se však nedochovala.

Další stavební rozvoj Pusteven nastal až po I. světové válce. V roce 1926 byl poblíž Maměnky vybudován velký horský hotel *Tanečnica* a o dva roky poz-

ději proběhly na nově postaveném skokanském můstku první lyžařské závody. Stavební vzepětí mezi válkami vrcholilo vybudováním horského hotelu *Radegast* na Radhošti, výstavbou sjezdových tratí a sáňkařské dráhy. V roce 1940 byla poprvé uvedena do provozu sedačková lanovka z Ráztoky. Na realizaci většiny těchto staveb se podílela Pohorská jednota Radhošť. Postupně se toto poměrně skromné poutní místo začalo přetvářet na jedno z nejvýznamnějších turistických center Moravskoslezských Beskyd.

Po II. světové válce se však většina starších objektů postupně dostávala do havarijního stavu a za jejich zachování se musel přimlouvat i sám architekt Jurkovič. Nicméně na zásadní rekonstrukci si musely stavby počkat až do poloviny 90. let, kdy přešly pod správu Valašského muzea v přírodě a byly prohlášeny za Národní kulturní památku.

Mystický duch Pusteven spojovaný s pověstmi o poustevnících a pokladech má reálný základ v existenci pseudokrasových puklinových jeskyní, které se vyskytují v celém masívu Radhoště, Čertova mlýna a Kněhyně. Nejbližší podzemní prostory se nacházejí východně od rozhledny Cyrillka. Tato stejnojmenná jeskyně je nejdelší pseudokrasovou jeskyní na Moravě s délkou chodeb 370 m. V hloubce osmi až dvanácti metrů pod povrchem, kde se většina chodeb nachází, je stálá teplota od čtyř do deseti stupňů Celsia při relativní vlhkosti vzduchu 90 %. V minulých letech se zde podařilo objevit vzácné druhy netopýrů, a to netopýra ušatého, vodního i vrápence malého, které patří mezi kriticky ohrožené a přísně chráněné živočichy. Na několika místech se zde vyluhováním vápinitého tmele z pískovců vytvořila pozoruhodná a pro pískovcové puklinové jeskyně velmi vzácká drobná brčka.

Pustevny z Cyrillky

Další jeskyně se nacházejí na místě zvaném *Záryje* asi 2 km západně od Pusteven v jihovýchodních srázích Radhoště. Několik rozsáhlých jeskyní o délce 8–45 metrů je ukryto v lokalitě s řadou skalních výchozů, stupňů a pseudokrasových závrťů.

K jeskyním se váže spousta pověstí majících společný základ v bájně existenci pohanské svatyně a četných pokladech v nitru Radhoště, které údajně nashromáždili pohanští kněží.